

VINCAS

KUDIRKA

TAUTYSTĖS

PAMATAS

Vincas Kudirka
Tautystės pamatas

«Public Domain»

Kudirka V.

Tautystés pamatas / V. Kudirka — «Public Domain»,

Tautystés pamatas, czyli w tłumaczeniu na jęz. polski Podstawa narodowości jest to opowiadanie, chociaż o wyraźnym podłożu naukowo-patriotycznym, o wzajemnej więzi języka i kultury. Mówiąc o tym, co się godzi nazywać podstawą poczucia przynależności do pewnego narodu, autor podkreśla szczególną rolę, jaką odgrywa język. W opinii autora język i kultura, a co za tym idzie poczucie narodowości są wręcz nierozłączne.

Содержание

Конец ознакомительного фрагмента.

7

Vincas Kudirka

Tautystės pamatas

tautystė – tautybė. [przypis edytorski]

Tautystės pamatas – iš 8 Nr. „Varpo” 1892 m. [przypis edytorski]

Pagal Nordau supaišė V. Kudirka ir paaukojo Lietuvos doriškiems¹ anūkams.

Pabudimo tautystės idėjos papartis stiebiasi vis statyn² ir iškilmingiaus plazdena. Tautos, kurios ilgą metą buvo užmigusios ir išrodė lyg išdilusios iš pasaulės, skubiais žingsniais taikosi vėl užimti vietą, kurią buvo praleidusios ar per svetimą prievartą, ar per savo tinginystę, ar per kitokias tikėtas ir netikėtas apystovas³. Vienos jau savo vietą yra atgriebusios visą, kitos tik dalį, o trečios da bando tame dalyke laužyti pirmus ledus. Ta vilnis pabudino tautiškos idėjos užgriebus išsyk didelį svieto plotą, ta dvasia pajutimo savo tautystės apsiaubdama visą išsyk atskiria tautą, tas nerviškas karštumas darbo atgaivinime tautystės, darbo, sujungto su dideliais rūpesčiais, su pavojumi, su pareikalavimu daug energijos, parodo, kad tautystės idėjos pabudimas, tai ne liuosas⁴ išmislas⁵ keleto žmogystų, o tik neprasilenkiama pasekmė žmonijos žengimo tolyn.

Nesulaikys to pabudimo nė carų despotizmas, nė žabangos priešininkų, kuriems tautystės idėja neparanki. Gali tik trukdyti, bet nesulaikys. Ypač to nepadarys davedžiojimai⁶ visokių renegatų⁷, šiltai ir ramiai tūnančių po svetimu sparnu; jiems pabudimas tautystės klausimo neparankus: nori nuo jo atsikratyti, nes jisai gali ištraukti iš po šilto sparno; nenori jo matyti ir girdėti, nes jisai nesigailėdamas gnyba jų sąžinę.

„Kieno proto rūpestis apie savo reikalus da neužtemdino – sako Nordau – tas pripažįsta, kad pabudimas pajutimo tautystės yra prajovas⁸ neprasilenkiamas ir prigimtai pasirodantis paskirtoje stadijoje žmonijos išsiauklėjimo, kaip paskiriam žmoguje, taip ir visoje tautoje; jo taipgi negalima sulaikyti, kaip priplaukimo ir atplaukimo vandens jūre, arba didelių kaitrų vasaros laike. Žmonės, pranašaujantieji, būk tautos greit atsakysiančios nuo ženklavimo savo tautystės, stovi ant to pat laipsnio išplėtojimo proto, lyg tas kūdikis, tariantis savo motinai: „Palauk, kaip tu būsi mažu kūdikiu, tai aš tave taip gi panešiosiu”.

Pripažinus tiesas tautystės ir jos pabudimo idėjas, iš eilės kyla klausimas: „Ant kokių pamatų remdamiesi, galime priskirti žmogystą prie tos ar kitos tautos? “

Paklauskime, ką į tai atsako garsus Nordau, kuris pataiko užklupti gvildenamą klausimą iš netikėtos pusės ir parodyti žiūrintiems tokius dalykus, kurių gretinantis prie gvildenimo kitokiu būdu negalima užtėmyti⁹.

Antropologišką tautystės kriterijų arba kilimą Nordau atmeta išsyk, vadindamas jį tokiu paklydimu, kuriam net nesmagu pasipriešinti. Jis randa antropologinį skirtumą tikrai tarp veislių, o ne tarp tautų iš tos pat veislės. Kiekviena, mat, veislė, įvairumai jos anatominio sudėjimo ir

¹ *doriškas* – doringas, moralus. [przypis edytorski]

² *statyn* – į viršų. [przypis edytorski]

³ *apystova* (rus.) – aplinkybė. [przypis edytorski]

⁴ *liuosas* – laisvas. [przypis edytorski]

⁵ *išmislas* (sl.) – išmonė, prasimanymas. [przypis edytorski]

⁶ *davedžiojimai* – įrodinėjimai. [przypis edytorski]

⁷ *renegatas* – žmogus, lengvai keičiantis savo įsitikinimus; atsimetėlis, išdavikas. [przypis edytorski]

⁸ *prajovas* (sl.) – keistas, nenatūralus dalykas. [przypis edytorski]

⁹ *užtėmyti* – pastebėti. [przypis edytorski]

skūros¹⁰ spalvos, tai nesą produktu persimainymo pirmutinio vienokio žmonių giminės tipo, nesą prajovų prisitaikymo prie įvairių apystovų, o išaiškinami vien tik įvairumu kilimo kiekvienos veislės skyrium. Tokiu būdu tarp balto žmogaus ir murino ne daugiau giminystės, kaip tarp jaučio ir buivolo. Už tai gi tarp tautų vienos veislės, ypač baltos, taip mažai skirtumų, kad iš jų negalima sustatyti vidutiniško tipo skyrium dėl kiekvienos tautos. Kiekviena tauta turi mažus ir didelius, baltaplaukius ir juodaplaukius, mėlynakius ir juodaakius, lėtus ir smarkius – vienok tie kūniški ir dvasiški ženklai nedaleidžia priskirti turinčius juos prie kokios nors tautos taip stačiai, kaip juodumas murino¹¹ skūros liepia priskirti jį prie žinomos veislės. Visi vidutiniai tipai, kuriuos bandyta sutverti dėl paskirų tautų sustatyti vien iš paviršinių ženklų, neprigimtų, o tik suteiktų per auginimą ir mokinimą. Nuo tokių ženklų labai lengva atsikratyti užaugus arba ir visai jų prasisaugoti, jeigu kūdikis tapo atiduotas į kitą šalį ir pateks po svetimos tautos įtekme¹²

¹⁰ *skūra* (brus.) – oda. [przypis edytorski]

¹¹ *murinas* (lenk.) – juodaodis. [przypis edytorski]

¹² *įtekmė* – įtaka. [przypis edytorski]

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.